

איסור חלב עכו"ם בימינו*

- א. היתר חלב מבהמה טהורה
- ב. איסור חלב עכו"ם - מקור האיסור
- ג. חומרת איסור חלב עכו"ם ועונשו
- ד. טעם איסור חלב עכו"ם
- ה. חלב עכו"ם במקום שאין חשש לחלב טמא
- ו. חלב עכו"ם ממחלבות תעשייתיות
- ז. אבקות החלב

א. היתר חלב מבהמה טהורה

התורה התירה לשתות ולאכול חלב בהמה וחייה טהורים, וכן את המוצרים המיוצרים ממנו, שכל היוצא מן הטהור - טהור. לעומת זאת, חלב מבעל-חיים טמא או מבעל-חיים טריפה, וכן גבינות הנעשות ממנו, אסורים לאכילה כבשרם, מפני ש"כל מאכל היוצא ממין מן המינין האסורין שלוקין על אכילתן, הרי אותו המאכל אסור באכילה מן התורה, כגון חלב בהמה וחייה הטמאים וביצי עוף ודג הטמאים" (רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ג ה"א, וכן נפסק בשו"ע סי' פא סע' א).

ב. איסור חלב עכו"ם - מקור האיסור

חלב שחלבו גוי, אף שמדובר בחלב בהמה טהורה, אם אין ישראל רואה את החליבה - אסרוהו חז"ל באכילה, והוא הנקרא "חלב עכו"ם". כך מובא במשנה (ע"ז לה:): "ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה: חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו". ובגמרא (שם) מבואר הטעם:

"חלב למאי ניחוש לה? אי משום איחלופי, טהור - חיור, טמא - ירוק; ואי משום איערובי, ניקום, דאמר מר: חלב טהור עומד, חלב טמא אינו עומד! אי דקא בעי לגבינה - הכי נמי, הכא במאי עסקינן, דקא בעי ליה לכמכא (מאכל). ונשקול מיניה קלי (מעט) וניקום? כיון דבטהור נמי איכא נסיובי (מי-גבינה) דלא קיימי, ליכא למייקם עלה דמילתא. ואיבעית אימא, אפילו תימא דקבעי ליה לגבינה, איכא דקאי ביני אטפי (נותר חלב טמא בין הגומות שבגבינה).

להלכה נפסק בטור ובשו"ע (יו"ד סי' קטו), "חלב (טהור) שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו, אסור, שמא עירב בו חלב טמא", לא שנא חלבו לצרכו או לצורך ישראל (ש"ך סק"א). כמו כן נפסק להלכה (רמ"א שם), שיש לאסור את כל המוצרים המיוצרים מחלב שנחלב ע"י גוי, ובכלל זה גבינות, חמאה, לבן, יוגורט, ושאר מוצרי חלב!

*הדברים במאמר זה לוקטו ע"י המחבר מספריו "הכשרות כהלכה" ו"אנציקלופדיה לכשרות המזון".

1. "א שיהו דווקא בסתם חלב שחלבו גוי שנאסר, אבל חלב שאנו יודעים שדעת הגוי היה לעשות ממנו גבינות, מותר

במשנה (שם) מבואר שניתן להתיר חלב שנחלב ע"י גוי אם ישראל רואהו בשעת החליבה. אולם הישראל צריך לראות מתחילת החליבה ועד סופה, ולא מספיק שבא באמצע החליבה וראה, ואפילו אין שם דבר טמא (ש"ך סק"ח ו"ט"ז סק"ד). אמנם, אם הגוי חולב מבהמות ישראל בשביל הישראל ברפת שאחורי בית הישראל, ובא הישראל לראות רק לאחר שהגוי חלב כבר מקצת מבהמות, וראה רק את המשך החליבה, כתב הרמ"א (שם בסע' א): "עכשיו בזמן הזה שאין חלב דבר טמא מצוי כלל - מותר, מיהו אם לא בא שם הישראל עד אחר שנחלבו כולם, הוי כחלב שחלבו עובד כוכבים דאסור אף על פי שאין דבר טמא בעדרו". לכן אין לשתות חלב ומוצריו, אלא בהכשר ובפיקוח מתחילת החליבה.

ג. חומרת איסור חלב עכו"ם ועונשו

חז"ל החמירו באיסור חלב שחלבו גוי כמו בכל המאכלות האסורות, וכתבו שאף מי שצריך לשתות חלב ואין לו אלא חלב שחלבו גוי, מחויב לפזר ולהוציא כל ממנו להשיג חלב ישראל ולא להיכשל באיסור חלב גוי, כדין כל האיסורים (עי' דרכ"ת סי' קטו סק"ו, ודעת תורה למהרש"ם או"ח סי' תרנו). וכתב הרמב"ם (הל' מאכ"א פ"ג הט"ו), שהאוכל חלב גוי מכים אותו מכת מרדות ככל איסור דרבנן, ובאו"ה הארוך (דין מה סע' ח) כתב ש"עובר על לא תטוש תורת אמך ופורץ הגדר שעשו רבותינו הקדמונים, ומקל במאמרם שכל דבריהם כגחלי אש".

ובערוך השלחן (יו"ד סי' קטו סע' ו) הביא מעשה נורא מעניין חלב גויים, וז"ל: "וליתר שאת אברר לך איך שכל דברי רבותינו הקדושים הם כגחלי אש מה שהתוודה לפני בלב נשבר בהיותי יושב על כסא הוראה בעיר פלונית, שאחד מהבע"ב החשובים דשם היה נוהג היתר בדבר בהיותו חוץ לביתו בעיר הגדולה במדינה, וישב תדיר בשם לעסקיו והוא ועוד אורחים בשתותם חמים בבוקר היו קונים חלב שמן שקורין סמאנ"ט אצל חנווני אינו יהודי, שכנגד אכסניה שלהם. ופעם אחת התחילו לחקור ביניהם מאין לוקח החנווני הקטן הזה כל כך חלב שמן. והלך הוא לחנווני ושאלו, ואמר לו החנווני, אני קונה באטליו של בשר הרבה מוח של הבהמות וממחה אותם עם הרבה חלב ומבשלם ביחד וזה הוא השמנונית. אז נפלו כולם על פניהם על חטאם הגדול שאכלו טרפות ובשר בחלב, והבעה"ב התודה לפני וצעק בקול: כמה גדולים דברי חכמים. ובאמת כך מקובלני שכל גזירת חכמים לבד טעמם הנגלה יש עוד הרבה טעמים כמוסים שלא גילו אותם. והשומע ישא ברכה מאת ה' וישולם גמולו בזה ובבא (ובייחוד שמעתי שבאמריקה יש רבים מהאומות ששותים חלב חזיר מפני שמצויים שם הרבה?)", עכ"ד.

ד. טעם איסור חלב עכו"ם

בטעם איסור חלב עכו"ם כתבו הפוסקים שיש שני עניינים. האחד הוא החשש שמא עירב הגוי

לישראל לעשות אח"כ ממנו גביות (ש"ך). לכן יש מקילים אם הגבינה נעשית בהכשר ע"י יהודי (או בהשגחת יהודי) מחלב גוי, אך המחמירים נוהגים לאכול רק גבינה שנעשתה בהשגחה "משעת חליבת החלב". ועי' מש"כ מוהרה"ג שלום משאש זצ"ל בספרו מזרח שמש יו"ד סי' קט"ו סע"א וכן בספרו שמש ומגן ח"ב חיו"ד סי' ל"ה, שמה שכתב הש"ך שידעינן בודאי שדעתו לעשות גבינה וכו', ואף אם עדיין לא עשה הגבינה אלא שנחלב החלב (ר"ל לצורך גבינה) מיקרי דיעבד לעניין זה ע"כ, ר"ל ויכול לעשות גביות ממנו אף שלא עשאן הגוי, יכולים אנו לדעת שודאי לא עירב דבר טמא, כיון שהיה בדעתו בשעת החליבה לעשות גביות, ויודע שחלב טמא אינו עומד. ויוצא מזה דאם לא ידענו בודאי שעשה החליבה לצורך גביות, יש לאסור אפ"י עשו גביות, דשמא עירב בהם חלב טמא, וזה ברור.

2. ועי' בתשובות והנהגות להגר"מ שטרנבוך שליט"א (ח"א סו"ס תפ), שכתב שבימינו פורסם באנגליה שיש תועלת בעירוב מעט חלב "דבר אחר" בחלב רגיל שלא יתחמץ מהר, ע"ש.

חלב טמא, שאסור מדאורייתא, בתוך החלב הטהור; והשני הוא שזו גזירת חכמים, שאסרו כל חלב נכרי משום חשש זה. נחלקו הפוסקים (עי' דרכ"ת סי' קטו סק"ו), האם איסור זה יסודו רק בחשש איסור דאורייתא, שמא עירב בו חלב טמא, או שמא מפאת החשש גזרו חכמים גזרה כללית, האוסרת כל חלב עכו"ם שאין ישראל רואה החליבה, ואם כן מלבד חשש איסור דאורייתא, יש בו גם גזירה דרבנן.

הנפקא מינה היא במקום שאין לחשוש שמא הנכרי עירב בו חלב טמא, כגון בעיר שאין בה בהמות טמאות שאין לחוש בה לתערובת חלב טמא: אם נאמר שטעם האיסור הוא רק משום ספק דאורייתא, ממילא במקום שאין דבר לתלות בו את הספק, אין לאסור חלב עכו"ם; אך אם נאמר שטעם האיסור הוא משום גזירת חז"ל, שגזרו ואסרו כל חלב גוי, א"כ מלבד חשש תערובת חלב טמא, יש גזירה דרבנן מפורשת לאסור חלב נכרי, ואף במקום שאין חשש לתערובת חלב טמא מכל מקום אין להתיר חלב עכו"ם כי נשאר עדיין איסור דרבנן.

ע"פ הסברא השניה, אף שטעם האיסור לא שייך במקרה זה, כלל הוא שכל מה שגזרו במנין הסנהדרין ואסרו מטעם מסוים, פשטה תקנתם ואין בכוח בי"ד שלאחריהם לבטל דבריהם, אלא אם כן בית דין שני גדול מן הראשון³. ועוד כתבו האחרונים, שהטעם להחמיר גם במקום בו אין חשש שמא עירב חלב טמא הוא, שבכל גזירות חז"ל, מלבד הטעם המפורש שנתנו חז"ל לתקנתם, היו להם עוד טעמים רבים כמוסוסים, שלא רצו לגלותם (ערוה"ש סע"ו), ועל כן אף במקום שטעם חשש חלב טמא לא שייך, שמא יש משאר הטעמים שעדיין שייכים. לכן, אין להתיר חלב גוי בשום מקום, ואף במקום שאין הגויים שותים חלב בהמה טמאה מחמת מיאוס אין להקל באיסור (כ"כ בכה"ח סקט"ז ובדרכ"ת סק"ח).

טעם אחר כתב מהר"ש אבוהב בספר הזכרונות. לדעתו, עיקר טעם איסור חלב גוי הוא להרחיק את ישראל ממאכלי הגוים, כמו שאסרו פיתם ובישוליהם, אלא שהקילו במקום שישראל רואה את החליבה (כמו שהקילו באיסור פת עכו"ם, אם השתתף הישראל באפיית הפת), ולכן אפילו בעיר שאין בה חלב טמא אסור לשתות חלב גוי. והביא ראיה לסברתו מהא דתני במתניתין (ע"ז לה): חלב עכו"ם בהדי פת, שמן ושלקות, שכולם אסורים משום חתנות, ולא תני חלב עכו"ם בסיפא דמתני', בהדי אלו שאיסורם משום חשש תערובת איסור.

ובספר תשובות והנהגות להגר"מ שטרנבוך שליט"א (ח"ב סי' שפה) כתב: "ונראה דשורש האיסור הוא שגזרו להתרחק מהם, וגזרו אפילו בחלב שתמיד היה חשש רחוק מאד שעכו"ם יערב, והטעם כדי שנדע לזהר ולהתרחק מהם מאד, וצריך לחשוש כ"כ כאילו יש שם דבר טמא. ולפ"ז רק בראייה ממש מועיל להתיר החלב, דעצם הראייה זהו מעשה לאפוקי מהחשש, אבל מה שמסתבר שלא מערבים מעצמם לא מועיל, שבלאו הכי מדינא לא היה צריך לחשוש אלא עיקרה רק להתרחק מהם. והגה"ק בעל "דברי חיים" זצ"ל פירש בשם חמיו ה"ברוך טעם", שיש באיסור חלב עכו"ם טעם כמוסוס, ואולי נתכוין כמ"ש להתרחק מעכו"ם, וחז"ל לא גילו הטעם שאנו מתרחקים כ"כ מהם, ולכן פירשו הטעם רק מפני חשש איסור דבר טמא, מפני שאין לנו לגלות דברים אלו, עכ"ד. ובספר יגדיל תורה להאדמו"ר רמ"מ שניאורסון מליובביץ נבג"מ (סי' קלד) כתב ע"פ סיפור הידוע מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שחלב עכו"ם מעורר ספיקות באמונה וכו', ע"ש.

3. עי' ברמב"ם פ"ב מהלכות ממרים ה"ב וכן במאירי ע"ז שם. וכך מדויק מדברי הרשב"א (ת"ה הארוך בית ג שער ו), וז"ל: "דסתמא דמילתא, כל דבר שנאסר במשנת אין מעמידין נאסר במנין, וכל שנאסר במנין אפילו בטל הטעם לא בטל דבר".

ה. חלב עכו"ם במקום שאין חשש לחלב טמא

למעשה, מצינו כמה מן הפוסקים שמקילים בזה: לדעת הפרי חדש (סוף סק"ו), במקום שאין חשש שהגוי יערב (כגון שאין חלב טמא בעיר או שהחלב הטמא נמכר ביוקר), מותר לכתחילה לשתות חלב עכו"ם. והביא הפר"ח מדברי הרדב"ז, שכתב: "הדבר ברור כי הגבינה נאסרה במנין, אבל לא כן בחלב שחלבו גוי שאסרו אותו משום חשש דבר טמא". וסיים הפרי חדש: "הכלל העולה, דבעיר שלא נמצא שם חלב טמא, או שהיא יותר ביוקר מחלב טהור, מותר לקנות מהעכו"ם חלב שחלבו בלא ראיית ישראל כלל. וכן מצאתי המנהג פשוט פה אמשטירדאם, וכן נהגתי אני גם כן זולת קצת יחידים הנזהרים בזה"⁴.

אולם להלכה, פוסקים רבים, ובראשם החתם סופר (יו"ד סי' קז), חלקו על הרדב"ז והפרי חדש הנ"ל, ולדעתם הגזירה על חלב עכו"ם היא גזירה כוללת, והיא קיימת אף בעיר שאין בה כלל בהמות טמאות ואין חשש שיערב בה חלב טמא⁵. ועל בדברי החתם סופר שכתב כי גם הפרי חדש שתה חלב נכרי רק מפני שסמך על מנהג קהילות הספרדים באמסטרדם על פי הרדב"ז, אבל בקהילות אשכנז ודאי שהדבר אסור, ולנוהגים בו איסור יש בזה גם איסור דאורייתא של נדר. וגם בערוך השלחן (שהבאנו לעיל) חיזק את דעת המתנגדים לפרי חדש, על בדבריו שם, ובמה שכתב בסוף דבריו: "ובאמת כך מקובלני, שכל גזירת חכמים לבד טעמם הנגלה, יש עוד הרבה טעמים כמוסים, שלא גילו אותם והשומע ישא ברכה מאת ה'⁶, וכן דעת רוב גדולי האחרונים שאין להקל בזה"⁷.

כמו כן, גם במקומות שהחלב הטמא יותר יקר מהחלב הטהור, ואין חשש שהגוי יערב בו חלב טמא, אסרו הפוסקים לקנות חלב שחלבו גוי, כיון שלא חילקו חז"ל בגזירתם ואסרו חלב שחלבו גוי בכל אופן⁸.

בנוסף, אפילו במקומות שחלב טמא מאוס לגויים ולכן לא מוכרים אותו, ומוכרים רק חלב מבהמה טהורה, אפילו הכי אסור לקנות חלב מהם אם ישראל לא ראה את החליבה⁹. ואין להקל בכל זה אלא אם כן יש מנהג ברור באותו מקום להקל בזה¹⁰.

ו. חלב עכו"ם ממחלבות תעשייתיות

האחרונים דנו בחלב מבע"ח טהורים המשווק בימינו ע"י מחלבות תעשייתיות שיש עליהם פיקוח

4. ועל בדבריו שם כיצד יש לנוהג בעיר שנמצא שם חלב טמא, וע"ע פר"ת ס"ק א' ד"ה "ולענין דינא" וס"ק ב', ועל מש"כ ע"כ בחזו"א יו"ד סי' מ"א או' ד'. ועל בשו"ת תשב"ץ ח"ד בחלק הנקרא חוט המשולש טור ראשון סי' ל"ב, שפסק להתיר.

5. וע"ש בחת"ס במש"כ בביאור דברי רש"י בע"ז (לה.), וע"ע בחזון איש במה שתמה עליו.

6. ועל בדרכ"ת סק"ר שהביא את הבית מאיר שתמה על דעת המתירים בעיר שאין בה בהמה טמאה כלל, וכי יש עיר בעולם שאין בה בהמה טמאה כלל!?

7. על בדרכ"ת שם ובשד"ח אס"ד מערכת חלב של נכרי אות א' חלק ח' דף 164.

8. על מש"כ מרן החיד"א בשו"ב סי' קט"ו סו"ס סק"א, שכן פשטה ההוראה בכל גלילות טורקיה וארץ הצבי. וכ"כ בס' ברית כהונה חיו"ד מע' ה' או' ג' שהמנהג בג'רבה לאוסרו. וע"ע בשו"ת חת"ס שם ובחכ"א כלל ס"ז סע' א', ובערוה"ש סי' קט"ו.

9. שלטי גבורים במדרכי פ"ב דע"ז, וכ"כ בלבוש ריש סי' זה דאע"פ שגם הם אין רגילים לאכול, אפ"ה אסור וכו'. וכ"כ בכף החיים יו"ד סי' קט"ו או' ט"ז בשם שו"ת זרע אברהם חיו"ד סי' כ"ה דף ק"ג ע"א, דהגם שהם פורשים שלא לאוכלו, מ"מ מוכרים אותו לישראל להגדיל מדתם. וכ"כ חקקי לב שם סי' ל"ב מכמה פוסקים והשיג על מי שהתיר וכן הסכים לאסור ע"ש.

10. כ"כ מרן החיד"א שם בשו"ב הנ"ל וכ"כ בזבחי צדק ס"ק י"ב ועוד פוסקים וע"ע בהערה הבאה. ובכה"ח סקט"ז כתב שאין להקל בזה אלא במקום שנהגו כן משנים קדמוניות ע"פ גדולי הפוסקים שלהם.

ממשלתי, האוסר ערבוב חלב טמא בחלב טהור. אם יערבו בעלי המחלבות חלב מבהמה טמאה, הם ייענשו לפי החוק ויסגרו להם את העסק, ובשל כך הם יראים מלערב חלב טמא. האגרות משה (יו"ד ח"א סי' מז) נוטה להקל, וכך הוא כותב: "ובדבר החלב של הקאמפאניעס במדינתנו אשר יש פקוח הממשלה ואם יערבו חלב בהמה טמאה יענשו וגם יסגירו את העסק שלהם שלכן ודאי מירתתי מלערב יש טעם גדול להתיר אף בלא שיטת הפר"ח משום דהעיקר דידיעה ברורה הוא כראיה ממש", והוכיח זאת הגרמ"פ מכמה סוגיות, ע"ש. עם זאת, הגר"מ פיינשטיין זצ"ל מוסיף שראוי לבעל נפש ולבן תורה להחמיר על עצמם ולשתות רק חלב שנחלב בהשגחת ישראל (אג"מ שם ובסי' מח-מט)¹¹.

י"א שכן משמע מדברי החזו"א (יו"ד סי' מא אות ד), שנראה כאילו דן להתיר חלב שתחת פיקוח ממשלתי, ומשמע מדבריו שהתירו בניו על יסוד דברי הפר"ח. בדבריו שם הוא מתיר חלב שחלבו גוי "אם אין בכל העיר טמאה", ואף שאיסור חלב עכו"ם הוא גזירת חז"ל, ואף אם נאמר שנאסר במנין, מ"מ לא אסרוהו אלא מחשש חלב טמא, אבל היכא שלא שייך בו החשש לא אסרוהו מעיקרא. ראייתו היא מהא דמבואר בגמ' (ע"ז לה:): שרצו להתיר גבינת עכו"ם מטעם דחלב טמא אינו עומד, ומהאי טעמא נמי יש מתירים חמאת גויים, ואפילו האוסרים לא אסרו אלא מחשש חלב דביני אטפי, ומבואר מזה דהיכא שיש לברר בודאי שאין בו תערובת חלב טמא, לא נכלל בגזירתם מעולם, ולא שייך לאוסרו מטעם דבר הנאסר במנין, כי באופן זה לא גזרו כלל, וא"כ גם במקום שלא נמצא בו בהמה טמאה, י"ל לסברת המתירים דלא נכלל מעולם בגזירתם. ולפ"ז ה"ה בחלב שנחלב ע"י גוי ונעשה ע"י מפעלי חלב תעשייתיים שיש עליהם פקוח ממשלתי, שכיון שהם חוששים לערב חלב טמא, יש להתיר.

אמנם, מצינו בדברי הפוסקים כמה דחיות לשיטות אלו. בתשובות והנהגות (ח"א סי' תמא) כתב דאם הקנס הוא דבר מועט, אין להתיר כלל, ו"בלאו הכי היתר זה אין בו ממש היום, שאפילו ימצא שם חלב מעורב יקנסו אותו קנס ממון מועט כנגד הריח התמידי שיש להם מזה וע"כ לא מירתת, ולא נקרא בזה שמירה".

ועוד יש לדחות את דברי החזו"א ע"פ החתם סופר, הסובר שאיסור חלב נכרי הוא גזירה כללית (כמבואר לעיל), ואי לכך אין היתר לשתות אף כשיש פיקוח, כל עוד לא נעשה הפיקוח על ידי יהודי שעומד על גביו¹².

בחלקת יעקב (יו"ד סי' לד) כתב כנגד תשובתו של האגרות משה הנ"ל, שאין להקל בשתיית חלב עכו"ם הנמצא תחת פיקוח ממשלתי, היות: א. מוכח מדברי הראשונים כדעת החתם סופר שחלב עכו"ם היא גזירה ואסרו אף במקום שלא כדאי לגוי לערב. ב. מלבד חשש העירוב ישנם טעמים נוספים [כמוסים] כדברי ערוך השלחן הנ"ל. ג. ידיעה ברורה אינה נחשבת לראיה¹³. ד. לא ברור ש"מירתת" מפני הממשלה מהווה היתר בדין חלב עכו"ם, זאת בנוסף לכך שמבחינת המציאות לא

11. והוסיף שם כי אף לדעת הסוברים שהאיסור משום גזירה, יש מקום להקל, מאחר שהתירו בישראל עומד בחוץ ומשגיח שלא יכניס הגוי בהמה אחרת, ומכאן שבמקום שאין כל חשש לעירוב חלב טמא - מותר.

12. ויש להעיר, שאמנם החזו"א נוקט בשיטת הפר"ח וחולק על החת"ס, אך הגר"מ פיינשטיין לא חולק על החת"ס אלא סבור שהגזרה מתקיימת בידיעה בלי ראייה.

13. וחלק על דברי הגרמ"פ זצ"ל, כי לדעתו בסוגיא בשבועות "זה לא הוי כראיה, רק ידיעה בלא ראייה, וכאמור דגם בממון ובנפשות מהני אף ידיעה בלא ראייה", וממילא בנידון חלב עכו"ם "דהגזירה היתה שצריך להיות רק רואהו, אם כן פשיטא דאף בהאומדנא דמרתת מפני הממשלה אסור, לא מקרי אומדנא זו כראיה".

ברור שהחברות חוששות כל כך מהפיקוח הממשלתי (ומביא שם מעשה בענין זה, ע"ש). ועוד כתבו פוסקים בדורנו, שכל ההיתר לקנות חלב גוי כשיש פיקוח ממשלתי היה דווקא בימי המצור לאחר המלחמה, שלא אכלו בשר ודגים, ולכן הקילו לחלשים שלא יגיעו לסכנה חלילה¹⁴. ויש שפסקו להחמיר בכל עניין בחלב הנעשה בימינו ע"י מחלבות תעשייתיות של גויים, אף שברור שמקורו מבהמות טהורות, ואין להקל בו, מטעם שחלב עכו"ם אף כשברור שאין בו תערובת חלב טמא (ע"י פיקוח ממשלתי וכנ"ל) הרי הוא אסור במנין הסנהדרין, ושייך לגביו הכלל שכל מה שגזרו חז"ל במנין הסנהדרין ואסרוהו מטעם מסוים ופשטה תקנתם בכל ישראל, אז אפילו בטל הטעם שבשבילו גזרו, מ"מ איסורם במקומו עומד (וכדלעיל), ולכן אין לנו כוח לבטל תקנתם ולהתירו¹⁵.

ז. אבקות החלב

בנוגע לאבקות חלב המיוצרת מחלב שחלבו גוי, כתב החזו"א (יו"ד סי' מא סק"ד) שהיא אסורה כחלב עכו"ם. לעומת זאת, בשו"ת הר צבי (יו"ד סי' קיג) כתב להקל ולהתיר אם האבקה לא מכילה דבר שיש בו חשש איסור (כשומן מן החי וכדו'), כי אבקות חלב המיוצרות ע"י המפעלים נעשות רק מחלב בהמות טהורות ואינן בכלל גזירת חלב גוי (אך משמע מדבריו שהתיר רק אבקות חלב שנעשו מחלב שיש פיקוח ממשלתי המוודא שהם מבהמות טהורות), וכ"כ פוסקים נוספים¹⁶. אך למעשה יש להחמיר ולאסרה כדין חלב שחלבו גוי, שהרי כיום אפשר לייבש חלב טמא כחלב טהור מבלי שניתן להבדיל ביניהם, ואם כן דינה כדין חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, שאסור שמא עירב בו חלב טמא¹⁷.

14. ראה בשו"ת קנין תורה ח"א סי' ל"ח שפירש כן בכוונת החזו"א שההיתר שהתיר הוא רק באופן הנ"ל. ושכן אישר לו הגר"י קנייבסקי זצ"ל. וע"ע בשו"ת משנה הלכות ח"ד סי' ק"ג ובשו"ת חלקת יעקב ח"ב סי' ל"ח בכוונת החזו"א, ובספר "פתחי הלכה" ח"א להרב"ע פארסט בהלכות חלב וחמאת עכו"ם עמ' נ' בהגהה 13, שכתב שנמסר לו ע"י עד ראה שהחזו"א זצ"ל לא התיר כן למעשה. וע"ע בתשובות והנהגות ח"א סי' תמא, שכתב ששמע "מהגאון רבי ישראל וועלץ זצ"ל ששאל פי רבינו החזו"א זצ"ל, והשיב שאין דבריו למעשה כלל אלא לילדים קטנים או יולדת תוך שלשים" (וע"ע להלן בענין חלב עכו"ם לילדים ותינוקות).

15. שו"ת מנחת יצחק להגר"י וייס ח"ב סי' כ"א וכן משמע משו"ת הר צבי יו"ד סי' קי"ג, חלקת יעקב ח"ב סי' ל"ז, ובשו"ת באר משה ח"ד סי' נ"ב. ואף לדעת הגרמ"פ זצ"ל שהבאנו לעיל שכתב להקל בכך, כבר כתבנו שהוא התיר רק ע"פ דין למי שרוצה להקל בזה, אך הוסיף שראוי לבעל נפש ולבן תורה להחמיר על עצמו ולשתות רק חלב שהיה שם ישראל בעת החליבה. וכן דעת מרן הראש"ל הגר"מ אליהו זצ"ל שאין להתירו (חוץ מכאמור לעיל לתינוקות ולחולים).

16. מהר"י משאש זצ"ל בספרו אוצה"מ (ח"ג תשובה אלף שצ"ב), וכן הביא בספר שערים מצוינים בהלכה על קיש"ע סי' ל"ח בשם שו"ת זקן אהרן, וע"ע באבני נזר סו"ס ק"ג). אך כאמור יש לבדוקה שלא יהיה בה חשש שעירבו בה שומן מן החי וכד' מדברים האסורים.

17. כ"כ לי הגר"נ געשטעטנר זצ"ל בהסכמות לספרי "מזון מן החי", "שכבר יראי ה' המדקדקין במצוות איסור בבשר קפוא ששהה ג' ימים בלא מליחה, וכן באבקות חלב הנעשית מחלב עכו"ם". וכן דעת מרן הראש"ל הגר"מ אליהו זצ"ל שיש להחמיר ולאסרה ולהתירה רק לחולים ולתינוקות (ויש שכתבו שמדברי החזו"א משמע שם שבחלב שתחת פיקוח ממשלתי כנ"ל מודה שאבקותו מותרת, ועי' מש"כ לעיל).